

LUNDS
UNIVERSITET

EU:s rädsla för romer

En diskursanalys över Justitiekanslerns producerande
diskursordning i romers sociala praktik

Dijamanta Islami

Avdelningen för mänskliga rättigheter
Historiska institutionen
Kurskod: MRSK60
Termin: VT terminen 2013
Handledare: Anna Bruce och Lena Halldenius
Omfång: 10000-15000 ord

Abstract

Den kritiska diskursanalysen visar på att samtidigt som vi säger något gör vi något också. Genom att använda den kritiska diskursanalysen på Justitiekanslerns utredning mot romer, visar denna uppsats hur den kommunikativa händelsen påverkar romers sociala praktik i EU-länderna. Romer är en marginaliserad grupp med stor påverkan på EU-länder, som nu tar till drastiska åtgärder, som bilaterala återtagandeavtal, visumtvång, brottsliggörning av tiggeri etc., för att hålla den främmande romen utanför sina gränser. Det teoretiska perspektivet ger en syn på hur det främmande skrämmer stater och legitimerar EU-ländernas drastiska åtgärder till att enklare kunna förneka asyl och fri rörlighet för romer. Den rådande diskursordningen som leder till negativa handlingar för romer, påverkar inte endast romer på det offentliga planet utan även privat. Romer nekas till hyrning av bilar, Sverige förbjuder tiggeri för att på så sätt även komma åt de romer som är EU-medborgare och är berättigade till fri rörlighet inom EU:s territorium. Den marginaliserade romergruppen styr EU-länderna mer än de är medvetna och EU-länderna fortsätter att ha rädsla för den främmande romen och försöker konstant omformulera nya utvisningsmetoder för att hålla romer utanför gränsen.

The critical discourse analysis demonstrates that when we say something, we do something as well. By using the critical discourse analysis on the office of the Chancellor of Justice investigation against Roma, this paper shows how the communicative event affects Roma's social practice in the EU-countries. Roma is a marginalized group with a major impact on the EU-countries, which has led the EU-countries to take drastic measures, such as bilateral readmission agreements, reinstating visa, prohibit beggary etc., to keep the alien outside its borders. The theoretical perspective provides a view of how the alien the scares states and is a contributing factor to the EU-countries drastic measures to make it easier to deny asylum to Roma. The prevailing discourses does not only affect the Roma negative in the public sphere but also private. Roma are being denied to rent a car, Sweden wants to prohibit beggary to be able to turn down Roma in the boarder that are EU-citizens and entitled to free movement within the EU territory. However, the marginalized Roma group keeps controlling the EU countries more than they are aware of and the EU countries continues to fear the unknown and is constantly trying to reformulate new deportation practices to keep Roma outside the borders.

Nyckelord: Romer, EU-länder, Bilaterala återtagandeavtal, Köpenhamnskriterier, tredje säkra länder, Justitiekanslern, politiska uttalanden, asylpolitik.

Innehållsförteckning

1	Inledning	4
1.1	Problemformulering, syfte och frågeställningar	4
1.2	Avgränsningar	5
2	Metod och Teori	6
2.1	Primär- och sekundärkällor	6
2.2	Kritisk diskursanalys	6
2.3	Benhabibs teori om staters rädsla för det främmande	9
2.4	Disposition	11
3	Bakgrund och Tidigare forskning	13
3.1	Romer utanför EU-ländernas gränser	17
3.1.1	Tredje säkra länder(Safe third countries)	17
3.1.2	Bilaterala avtal	19
3.1.3	Press på kandidatländerna	20
3.2	Sverige	21
4	Undersökning	26
4.1	Justitiekanslerns utredning om <i>Nedsättande uttalanden om romer i tidskriftsartikel</i>	26
5	Analys och diskussion	32
5.1	Analys	32
5.2	Slutsats/diskussion	36
	Referenser	39
	Litteratur	39
	Artiklar	39
	Elektronisk	40
	Övriga referenser	40

1 Inledning

Romer är ett ord som dyker upp i olika politiska sammanhang, det är inte alltid det dyker upp i positiva sammanhang. När romer-ordet dyker upp på agendan tros det många gånger att det handlar om att förbättra romers livssituation och att på bästa sätt integrera de i landet det valt att bosätta sig. Detta är tyvärr inte alltid fallet, många gånger handlar det endast om hur landet i fråga ska kunna bli av med romer och inte behöva lägga landets resurser på dem. Detta var något som gick upp för mig när jag var på praktik ett halvår. Under detta halvår jobbade vi väldigt mycket med integreringen av romer i Kosovo, något som var väldigt tufft. Det tuffa var inte att ge romer samma rättigheter, så som skolgång till barnen, sjukvård etc., utan det tuffa var att landet i fråga skapade nya motstånd gentemot organisationer som jobbade för romers rättigheter. I samma veva skrevs ett återtagandeavtal under som gjorde att allt fler romer, utan asylprövning, utvisades tillbaka till Kosovo. Helt plötsligt fanns det mer romer i landet än många organisationer hade beräknat, vilket försvårade möjligheterna till att få romerna integrerade. Landet var aldrig riktigt villiga att hjälpa organisationerna att uppnå sina mål med romer, trots att Kosovo skrivit under internationell rätt om minoriteters rättigheter. Detta var något som väckte intresse, hur det kommer sig att ett land satte så mycket motstånd för en så liten minoritet. Att ett land inte var villig att integrera dem, vad var landets egentliga syfte med att skriva under minoritetsrättigheter om landet inte ens är villiga att uppfylla dessa. I detta avsnitt kommer uppsatsens syfte och frågeställningar att presenteras. Jag vill även passa på och tacka mina två handledare, Anna Bruce och Lena Halldenius, samt kurskamrater, Annabel Merkel, Emelie Svensson, Marie Felix samt Julia Sällström för insiktsfulla kommentarer under uppsatsens arbete.

1.1 Problemformulering, syfte och frågeställningar

Det undersökta materialet som kommer att behandla denna uppsatsens olika avsnitt, påträffades efter läsning av tidigare forskning runt uppsatsen ämne som behandlar romers situation i Europeiska Unionens (EU)-länderna. Det gav mig inblick på hur mycket uppmärksamhet och energi EU-länderna ägnar åt romers situation. EU-ländernas agerande gentemot romer var inte alltid positivt och många gånger var deras åtgärder gentemot romer riktade mot att bli av med dem och inte förbättra

situationen för dem. Den tidigare forskningen och material undersökningen, visade på hur mycket EU-länderna ägnade tid och resurser åt att försöka bli av med romer, snarare än åt att främja integration i respektive land. Detta väckte tankar kring om EU-ländernas utvisningsåtgärder har ett samband mellan åtgärderna och romer, om åtgärderna är specificerade för att komma åt romer.

Syftet med uppsatsen är att utifrån Sveriges Justitiekanslerns utredning se om deras ställning, i fallet hets mot folkgrupp mot romer, har en påverkan på den sociala praktiken där olika åtgärder skapas och omformuleras för att hålla romer utanför landets gränser.

- Har Sveriges uttalande om romer någon påverkan på den existerande diskursordningen samt vilka konsekvenser har det i så fall på den sociala praktiken?
- Är det EU-länderna som styr romer eller romer som styr EU-länderna?

1.2 Avgränsningar

Uppsatsen ämnar inte komma fram till en lösning för hur EU-länderna ska hantera frågorna kring romer, eller visa på att det finns bättre metoder. I inledningen nämns det om hur romer blev utvisade direkt till landet där ett återtagandeaftal fanns och hur detta försvårade situationen för integration. Uppsatsen ämnar inte visa på hur situationen för romer är efter personen blivit utvisad, utan endast det som leder till utvisning. Romers historia är inget som kommer att behandlas djupgående i denna uppsats. Uppsatsen kommer att hålla sig till romers situation runt om i EU-länderna de senaste tio-femton åren.

2 Metod och Teori

I detta kapitel kommer uppsatsens metod och teori att presenteras. Kapitlet kommer även att presentera det material som blivit utvalt för att bygga upp uppsatsen. Den utvalda metoden utgår från Faircloughs kritiska diskursanalys som kommer att appliceras på Justitiekanslerns(JK:s) utredning. Jag har här valt att inte döpa rubrikerna till metod respektive teori, då Faircloughs metod även i denna uppsats utgör teori. Jag har i denna uppsats antagit, som Fairclough också gör, att diskursordningen påverkar den sociala praktiken och därmed använt Benhabib teori som en kritisk syn på det jag vill komma fram till i denna uppsats. Båda dess avsnitten förklaras mer noggrant i de kommande avsnitten, som i slutet av uppsatsens vävs tillsammans.

2.1 Primär-och sekundärmaterial samt övrigt material

Uppsatsens utvalda material är utplockat för att på bästa sätt kunna relatera till uppsatsens frågeställningar samt syfte. Uppsatsen primärmaterial behandlar JK:s utredning mot hets mot folkgrupp, där anmälningarna är riktade mot Illustrerad vetenskap som har skrivit en artikel om romers historia och liv. Artikeln blev anmäld till JK då många romer anser att artikeln dels ger en skev bild av romers liv, samt sättet den är skriven på. Illustrerad Vetenskap samt resterande material utgör denna uppsats sekundärmaterial. Sekundärmaterialiet behandlar denna uppsatsens bakgrund och tidigare forskning. Sekundärmaterialiet visar på EU-ländernas utvisningsåtgärders samband med romer, samt hur EU-länderna hanterar romer.

2.2 Kritisk diskursanalys

Jag har i denna uppsats valt att använda mig utav Faircloughs kritiska diskursanalys. Den kritiska diskursanalysens språk är en diskurs som en form av handling där människor kan påverka samhället. Den är också en form av handling som är social och historiskt situerad och står i ett dialektiskt förhållande till andra aspekter av det

sociala.¹ I denna uppsats ämnar jag att analysera vad som sägs i olika handlingar om romer. Metoden kommer i denna uppsats att appliceras på JK:s utredning, för att där analysera om vad som antas om romer och inte antas. Den kommer även vara en vägledning för att på så vis kunna besvara de frågeställningar som ställs i början av uppsatsen.

Den kritiska diskursanalysen hävdar att de diskursiva praktikerna bidrar till att skapa och reproducera ojämlika maktförhållanden mellan sociala grupper, som till exempel mellan man och kvinna, minoriteter kontra majoriteter etc. Den kritiska diskursanalysens fokus riktas mot de diskursiva praktikerna som konstruerar världsbilder, sociala subjekt, relationer och mot den roll som dessa diskursiva konstruktioner spelar i främjandet av bestämda sociala gruppers intresse.²

I denna uppsats vill jag genom att koppla ihop de olika diskurserna se hur detta påverkar den sociala praktiken, i mitt fall EU-ländernas åtgärder mot romer, speciellt Sverige. För att detta ska göras enligt Faircloughs ska man fokusera på två dimensioner när man analyserar diskurser. Den första är den kommunikativa händelsen- ett fall av språkbruk- exempel på sådan kan vara intervju, olika texter, eller som i denna uppsats en utredning som är en form av text. Den andra dimensionen är diskursordning, som innebär summan av de diskurstyper som används inom en social institution eller en social domän. Diskurstyper består av diskurser och genrer. En genre är något som har en anslutning och konstituerar en del av en bestämd social praktik, till exempel olika uttalanden, texter och intervjuer.³

Språkbruket i Faircloughs diskursanalys har tre dimensioner. Den första är att den är en text, den andra är diskursiv praktik, som innebär konsumtion och produktion av texter. Den tredje och sista är den sociala praktiken. De här tre ska tillsammans dras till en konkret diskursanalys av en kommunikativ händelse. Fairclough skriver att det man ska göra är att först se på, 1) textens egenskaper (text), 2) de produktions- och konsumtionsprocesser som är förbundna med texten (diskursiv praktik) och slutligen 3) den bredare sociala praktiken som den kommunikativa händelsen är en del av (social praktik).⁴

¹ Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise, *Diskursanalys som teori och metod*, Studentlitteratur, Lund, 2000, s. 68

² Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s. 69

³ Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s. 73

⁴ Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s. 74

I Faircloughs modell utgör den diskursiva praktiken och texten två olika dimensioner och ska också därför åtskiljas analytiskt. Den diskursiva praktiken har sin fokus på hur textförfattare bygger på redan existerande diskurser och genrer för att skapa text. Texten, den andra dimensionen, koncentrerar på hur textmottagaren använder förhandenvarande diskurser och genrer i konsumtion och tolkning av texten. I detta fall bygger JK sin utredning på de redan existerande genrer som finns utifrån Illustrerad Vetenskap artikel om romer, samt den diskurs som finns om romer i samhället. Det är dock genom den diskursiva praktiken, där människor använder språk för att producera och konsumera texter, som texter formar och formas av social praktik.

Det som analyseras när man gör en analys av en kommunikativ händelse är 1) diskurser och genrer som artikuleras i produktionen och konsumtionen av texten (den diskursiva nivå), 2) deras lingvistiska uppbyggnad (textnivå) och 3) överväganden om huruvida den diskursiva praktiken reproducerar eller omstrukturerar den existerande diskursordningen samt vilka konsekvenser det har för den bredare sociala praktiken (den sociala praktikens nivå).⁵

Huvudpunkten med att använda sig utav den kritiska diskursanalysen är att kartlägga förbindelserna mellan språkbruket och den sociala praktiken. Den största fokusen läggs på de diskursiva produkternas roll i upprätthållandet av den sociala ordningen och i social förändring. Undersökningen sker genom att analyserar konkreta fall av språkbruk eller en kommunikativ händelse som en del av diskursordningen. De kommunikativa händelserna fungerar som en form av den sociala praktiken genom att den antingen reproducerar eller ifrågasätter diskursordningen. Detta innebär att en kommunikativ händelse formar och formas av den bredare sociala praktiken genom dess förhållanden till diskursordningen.⁶ Det är just den breda diskursen, som Fairclough talar om, som gör JK:s utredning möjligt och som även gör att utredningen legitimeras.

Det är med hjälp utav Faircloughs diskursanalys som jag ska försöka svara på mina frågeställningar, genom att applicera den på JK:s utredning, huruvida en tidskriftsartikel om romer utgör ett brott mot det rättsliga förbudet mot "hets mot folkgrupp", är (kommunikativa händelsen) reproducerande eller omstrukturera den

⁵ Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s. 75

⁶ Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s. 76

redan existerande diskursordningen för romer, samt vilka konsekvenser detta har för den bredare sociala praktiken.

2.3 Benhabibs teori om staters rädsla för det främmande

*No human is illegal*⁷

Citatet ovan är vad Benhabib grundar sin bok på. Att ingen människa någonstans i världen är olaglig, oavsett personens status. Uppsatsens teori utgår utifrån Seyla Benhabib som är en ledande politisk teoretiker. I sin bok *The Rights of Others* pratar Benhabib om främlingars, invånarnas och medborgarnas rättigheter och hur rättigheterna är kopplade till personens medborgare status. Benhabib skriver om hur de mänskliga kategorierna som: främling, flykting, minoritet samt statslös, har skapats av nationalstater. En person blir en flykting när den drivs bort från sitt eget land, orsakerna kan vara allt från krig till förföljelse. En person blir en minoritet när en politisk majoritet deklarerar att en viss grupp inte tillhör till det homogena folket och så vidare.⁸

Det Benhabib talar om och lägger stor vikt vid är, ”främmandeskap”, staters territorium, asylrätt och kriterier samt situationer stater skapar för att en person ska bli ”deportable”. Hur stater känner behovet av att neutralisera personer innan deras grunder godkänns för asylsökning och medborgarskap. Benhabib skriver att idag har rätten till medborgarskap kommit att handla om ett maktspel mellan stater: en stat är inte villig att ingå i en gemenskap där de inte själva kan styra över regleringen över sin stats asylpolitik.

Det territoriella har kommit att bli allt viktigare för stater, något som Benhabib lägger stor vikt på när hon pratar om rättspolitiska medborgerliga rättigheter. Hon skriver att stater inte anser att det är deras skyldighet att hjälpa främmande personer som söker asyl i landet. Staten anser att hjälpa främmande personer görs av anledningen att det är moraliskt gynnande för landet, det vill säga att det får landet i fråga att se bra ut för omvärlden, inte för att det är det rätta för staten att göra.⁹

⁷ Benhabib, Seyla, *The rights of others: aliens, residents, and citizens*, Cambridge University Press, Cambridge, 2004, s. 221

⁸ Benhabib, 2004, s. 55

⁹ Benhabib, 2004, s. 118

Ordet ”deportable” är ordet som genomsyrar Benhabibs teori. Hon skriver att staters höga asylkrav och statens behov av att neutralisera den ”nya befolkningen” i ens land, skyddar stater sig från att förändras. De skyddar statens rötter från hotet att utrotas, i detta fall är hotet de främmande personerna.¹⁰ Dessa kriterier, som gör det möjligt för stater att skydda sig, vill staten hålla fast vid. För lever inte den nya personen upp till landets kriterier samt integrerar sig rätt, har staten ifråga rätten till att utvisa personen från ens territorium. Dessa kriterier har det inte endast gjort det svårt för nyanlända personer att komma in i landet och möjligheten till att bli medborgare. Benhabib menar på att de höga kraven för att en person ska få statusen medborgare och därmed även medborgerliga rättigheter, har endast lett till att främmande medborgare exkluderas trots medborgarskap i landet.¹¹

Benhabib skriver att stater är oroliga för den expanderade immigrationen och emigrationen i världen, att stater är räddade att de inte kommer klara av det utan att det kommer få en stat att falla samman. Stater anser att det nationella medborgarskapet, det vill säga landets ”ursprungsbefolkning”, hotas av migrationen. Landet ser det som ett hot då det kan förändra landets medborgare, att migrationen suddar ut kanter till vad som gör att en person är medborgare till ett visst land.¹²

De flesta som väljer att lämna sitt land och fly gör det för att undkomma den misär det befinner sig i sitt egna land, eller av den enkla anledningen att de vill utforska världen. Denna uppsats behandlar romer som försöker hitta jämlika i ett annat land än sitt ursprungsland. Samtidigt är det just detta som stater är rädda för: att det kommer blir ett sådant överflöd av asylsökande, att landets egen nationalitet hotas.

Benhabib menar att goda demokratiska länder inte kan fungera på detta vis, utan ett demokratiskt land ska vara öppet, att inga stängda gränser ska existera:

*You may stipulate certain criteria of membership, but they can never be of such kind that others would be permanently barred from becoming a member of your polity. Theocratic, authoritarian, fascist, and nationalist regimes do this, but liberal democracies ought not to.*¹³

¹⁰ Benhabib, 2004, s. 124

¹¹ Benhabib, 2004, s. 135

¹² Benhabib, 2004, s. 128

¹³ Benhabib, 2004, s. 135

De flesta människor som väljer att bosätta sig i ett annat land vill inte förlora sig själv i det nya landet, det vill säga att de vill integrera i det nya landet men samtidigt även kunna behålla sina rötter. Detta är något som är viktigt för många flyktingar när de väljer att lämna sitt hemland. Benhabib skriver att det är viktigt att i neutraliseringen av folk i det nya landet även låta dem få behålla sina rötter, precis som staten vill behålla sina.¹⁴ Det är här som länder är i dilemma: hur mycket ska landet behöva ge för att hjälpa andra? Hur mycket ska ett land satsa i integrationsstrategi för att få de främmande integrerade i landet så pass mycket att deras rättigheter uppfylls, både på den loka nivån och politiska? Benhabib menar på att de hårda gränskontrollerna och kraven för att inkluderas i ett land kommer bara att bli striktare i framtiden för att hålla de främmande utanför.¹⁵ Det är allt detta som Benhabib benämner som ”deportable”. Det vill säga länder skapar situationer som gör människan ”deportable”, möjliga att utvisa, genom de olika höga kraven.

Det är det främmande som sätter demokratin på test, som får människor att inse hur öppna personer är för andra personer utanför ens stat. Benhabib skriver att:

The presence of others who do not share the dominant culture's memories and morals poses a challenge to the democratic legislatures to rearticulate the meaning of democratic universalism. Far from leading to the disintegration of the culture of democracy, such challenges reveal the depth and the breadth of the culture of democracy¹⁶

Benhabib menar på att det är endast de starka demokratiska politikerna som klarar av detta, som klarar av det främmande utan rädslan för att staten äventyrar att falla på grund av det främmande. En indikation på att personer, som söker asyl, inte är ute efter att förändra en annan stat utan efter att få sina sociala, politiska och mänskliga rättigheter uppfylla som resterande personer i de demokratiska länderna.

2.4 Disposition

Uppsatsens disposition kommer härmed att inledas med det uppsatsens bakgrund och tidigare forskning. Detta avsnitt kommer att ge en kort bakgrund hur EU-länderna ser

¹⁴ Benhabib, 2004, s. 215

¹⁵ Benhabib, 2004, s. 165-167

¹⁶ Benhabib, 2004, s. 21

på romer och deras situation, för att sedan övergå till att presentera de olika åtgärder som EU-länderna använder sig utav för att hålla romer utanför sina gränser. Uppsatsens avsnitt, som heter undersökning, redovisar primärmaterialet, JK:s utredning, och en analys utav JK påbörjas redan i detta stadium. Uppsatsen avslutas med en analys där de samtliga kapitlen förs ihop för att på bästa sätt besvara uppsatsens frågeställningar respektive syfte. Detta avslutas med en diskussion, där även mina egna åsikter kommer in och ett eventuellt förslag till vidare forskning representeras.

3 Bakgrund och Tidigare forskningsöversikt

Detta kapitel kommer att börja med att ge en inblick på EU-ländernas syn på romer. Vilken syn länderna har på romer samt hur de offentligt talas om romer. Kapitlet kommer även att presentera de olika åtgärder som EU-länderna använder sig utav för att bli av med romer, men också hålla de utanför sina gränser från start. Slovakien är ett land som används som exempel för att visa sambandet mellan åtgärden som EU-länderna tagit sig an och romer.

[I]f travellers really wanted jobs, rather than victimhood, they'd make one simple lifestyle change. They'd stop travelling. If they did this it would mean accepting the houses that the local authorities provide for them, maintaining them to a habitable standard, and making an effort to get on with the neighbours. They'd stay in one place long enough for the next generation to get the education that is available to them. They'd abandon their anachronistic, indefensible and ludicrous existence in order to give their kids the chance to enjoy the rights, services and respect they demand for themselves.¹⁷

Det Adina Schneeweis skriver i citatet ovan är ett bra exempel på hur länder ser på romer, om fördomar där man anser att romer är ständigt resande folk: kriminella, utnyttjar den ekonomiska välfärden, är ständigt spökande fördomar som förföljer dem oavsett land och tid. Schneeweis skriver om världens synsätt på romer genom att studera det som sägs om romer i pressen. Hon menar på att det är sällan romer ses som en del utav samhället, utan ses som en börda för samhället.

O'Nions skriver i sin artikel *Roma Expulsions and Discrimination: The Elephant in Brussels* att länder många gånger anser att det är romer som måste anpassa sig, de kan inte både kräva saker och inte ändra på sin livsstil. O'Nions skriver hur detta tyvärr är ett synsätt både från gräsrotsbefolkningen men även högt uppsatta politiker som ansvarar allt från landets säkerhet till internationella

¹⁷ Schneeweis, Adina, *If they really wanted to, they would: The press discourse of integration of the European Roma 1990-2006*, 74:673, *International Communication Gazette*, 2012, s. 673-689, s. 681

överenskommelser. O’Nions menar på att synen på den resande personen har satt rädsla i många länder för att deras gränser kommer att överfyllas med asylsökande romer. Hon skriver hur denna rädsla vuxit då Västeuropa länge trodde att problemet med romer som existerade i Öst- och Centraleuropa (CEE)¹⁸ inte angick dem. Att detta även skulle komma att angå Västeuropeiska länderna insåg länderna när även romer blev berättigade till: rätten fri rörlighet inom EU, när CEE länderna ansluter sig till EU.¹⁹

Peter Vermeersch skriver kring problemet med romer i EU. Han skriver att det inte var förrän andra halvan av 90-alet som romerproblemet, som Vermeersch benämner på engelska som ”Romaproblem”, blommade upp för EU. Han menar på att Centraleuropa inte riktigt visste hur EU skulle sköta det innan dess, då länderna inte ansåg att det fanns problem innan EU-utvidgningen. Vermeersch skriver att romer hade svårt att kräva skydd då de hade svårt att visa att de passar in i inramningen av att vara en ”nationell minoritet”. Han skriver att aktivister för romernas rättigheter hade svårt att komma överens och kommunicera runt om i Europa. De hade svårt att formulera vilka svårigheter romer stötte på, att problemet var att läder ansåg att romer är ett problem och inte fördomar mot dem, eller ge en klar förståelse kring romer som en etnicitet och inte mindre en nationell minoritet.

Vermeersch skriver hur Non-Governmental Organization (NGO) lyckades med att få upp problematiken kring romer på agendan och pressa länder till att ta tag i problemet.²⁰ Rachel Guglielmo och William Waters skriver även de om vilken svår resa det har varit för NGO och aktivister att få upp frågan kring romer på dagordningen. De skriver att det dels har och göra med att traditionell minoritetsskydds politik inte designades med romer i tankarna. I efterkrigstidens socialistiska system kategoriserades ofta romer under etnisk minoritet snarare än nationell minoritet. En åtskillnad som förvisade dem till sekundär minoritetsskydd med mindre förmånlig behandling, enligt internationell rätt.²¹ Vermeersch fortsätter

¹⁸ Central and Eastern Europe

¹⁹ O’Nions, *Roma Expulsions and Discrimination: The Elephant in Brussels*, *European Journal of Migration and Law* 13, 2011, s. 361-388, s. 362

²⁰ Vermeersch, Peter, *Ethnic mobilization and the political conditionality of European Union accession: The case of the Roma in Slovakia*, 28:1, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 2002, s. 83-101s.86

²¹ Guglielmo, Rachel & Waters William, Timothy, *Migrating Towards Minority Status: Shifting European Policy Towards Roma*, Vol. 43, No. 4, *JCMS*, 2005, s. 763-86, s. 765

att skriva i sin artikel om den fortsatta uppmärksamheten gentemot romer. Han beskriver hur romer blev en stor agendafråga för EU när de insåg att om inte situationen för romer förbättrades skulle romerna utnyttja rätten till fri rörlighet. Vermeersch använder Slovakien som exempel för att visa detta: när Slovakien var kandidatland för EU ansågs det att deras syn på demokratisk politik behövdes förbättras, samt minoritetsfrågor, vilket gjordes till viss del. När Slovakien senare blev medlem och många utav de romerska invånarna började söka asyl runt om i EU blev skydd för romer plötsligt ett framträdande ämne i relationen mellan EU och Slovakien. Vermeersch fortsätter och skriver att många asylsökande romer började få mer uppmärksamhet i Slovakien, det börjades bygga upp skyddsnät för dem. Den ”beräknade” storleken av romer som skulle migrera till Västeuropa satte press på många länder att göra något åt fientligheten mot romer som existerade. Som resultat ledde det till att romer fick ökad uppmärksamhet från Västeuropa, som nu försökte skapa åtgärder för att förhindra den massvisa romermigrationen. Enligt Vermeersch betydde detta inte nödvändigtvis något bra: anledningen till att romer fick så stor uppmärksamhet hade att göra med att många ansåg den romerska migrationen som ett hot mot Väst, snarare än personer som är berättigade till medborgerliga rättigheter som alla andra inom EU.²²

Vermeersch skriver hur EU:s ”försök” att hjälpa romer i de utsatta länderna gjorde att länder med stor romersk befolkning började beskylla romer för landets problem med EU. O’Nions skriver om hur viktigt det är att utföra undersökningar som visar anledningen till att så många romer väljer att flytta till ett annat land. Hur detta annars leder till fördomar som inte överensstämmer med verkligheten. Hon menar på att största problemet är att många länder anses veta vad den ”romerska mentaliteten” och ”den romerska kulturen” innebär, om något sådant finns. Något länderna gärna uttalar sig offentligt om.²³ Vermeersch skriver om den Slovakiska ministerns uttalande för mänskliga rättigheter för minoriteter och regional utveckling:

(...) we are not happy with the abuse [the] right [to asylum] by certain member of our population groundlessly seeking asylum in order to obtain economic advantages ... The problem of Romany migration, a phenomenon lasting for

²² Vermeersch, 2002, s.87-88

²³ O’Nions, 2011, s. 379

*several centuries, cannot be unilaterally resolved: its successful resolution is only possible by consistent international coordination*²⁴

Både O’Nions och Claude Cahn är två författare som skriver om romernas diskriminering runt om i EU. O’Nions fortsätter att skriva i sin artikel om hur folk runt om i Europa var tydliga med att visa sin rädsla gentemot romerska integrationen och var tydliga med att de inte ville ha med romer att göra. O’Nions tar upp, utöver Slovakien, Italien som ett exempel där man inte varit rädd för att visa sin fientlighet mot romer. Hon skriver om hur Italien rev ner byggnader där många romer bosatte sig, samt införde lag som gav böter om man vistades i landet odokumenterad.²⁵ Cahn skriver om hur flera länder använde sig utav attacker i hopp om att bli av med romer och all arbete som krävdes för att ha de kvar i landet. Han skriver om hur Tyskland och Frankrike är två andra demokratiska välbemädlade länder som använde sig utav systematiska attacker och diskriminering i hopp om att romer skulle ”frivilligt återvända sig”.²⁶

O’Nions skriver om hur sanningen om romer är att de bor i fattigdom och svår utsatthet i några av de rikaste och mest väletablerade länder, i länder där mänskliga rättigheter och demokrati är brett.²⁷ Hon skriver hur länder antar romer för att vara nomadiska och farliga varelse med kriminalitet och fattigdom som levnadsstil.²⁸ O’Nions skriver däremot ingenting om hur attityderna är riktade mot romer som är nomadiska och hur länder ställer sig gentemot det. Även Cahn skriver i sin artikel om hur romer bli svårt diskriminerade runt om i Europa där segregering råder i skolan och samhället. Han skriver om hur detta är den största anledningen till att många romer väljer att lämna landet, att söka asyl någon annanstans och inte bara för ekonomiska skäl. Cahn skriver om hur många länder är väl medvetna om att anledningen till att så många romer väljer att fly är den systematiska diskrimineringen,

²⁴ Vermeersch, 2002, s. 90

²⁵ O’Nions, 2011, s. 364

²⁶ Cahn, Claude, *Racial Preference, Racial Exclusion: Administrative Efforts to Enforce the Separation of Roma and Non-Roma in Europe through Migration Controls*, European Journal of Migration and Law 5, 2004, s. 479-490, s. 480-82

²⁷ O’Nions, Helen, *Minority rights protection in international law: the Roma of Europe*, Ashgate, Aldershot, England, 2007, s. 2

²⁸ O’Ninos, 2011, s. 379

men trots att länderna är väl medvetna om att så är fallet, så väljer de att göra utlandet där romer anses som ”asylutnyttjare”.²⁹

3.1 Romer utanför EU-ländernas gränser

Det följande avsnittet kommer att behandla gemensamma teman ur de olika utvalda källorna. De olika temana handlar om EU-ländernas åtgärder för att hålla romer utanför sina gränser. De visar på hur länder använder sig utav de åtgärder för att hantera romer, som dels är berättigade till ”rätten till fri rörlighet” samt romer som flyr från den systematiska diskrimineringen som råder i landet de befinner sig i. De olika åtgärder handlar om hur EU-länderna sätter krav på länder som ska komma att bli EU-land eller få en kandidatstatus, det talas väldigt lite om vad EU-länderna som redan har romer som medborgare ska göra för att förbättra deras situation. Faktum kvarstår att många romer idag redan är EU-medborgare, trots detta försöker länder även bli av med dem och inte endast ”nya” romer.

3.1.1 Säkra tredje länder (Safe third countries)³⁰

Gregor Noll är en författare som skrivit mycket angående EU:s hantering av asylfrågor. Han skriver i sin bok om bland annat säkra tredje länder som ett sätt för EU att kunna skicka tillbaka folk enklare till det första landet de anlände. Landet där de hade möjlighet att ansöka om asyl först. Han skriver att avtalet mellan en medlemsstat och en icke medlemsstat innebär att den redan medlemsstaten kan neka en person ansökningsasyl direkt, om landet kan visa på att den asylsökande hade möjligheterna och ansöka om asyl i sina destinationsländer. Noll menar på att många gånger anser länder att flyktingar utnyttjar asylsystemet genom att endast använda sig utav kandidatländer som bas innan de ger sig vidare till Västeuropa. Att genom säkra tredje länder skulle man slippa detta dilemma.³¹

Noll skriver att säkra tredje länder fungera mer eller mindre som vanliga länder inom EU. Om de asylsökande ska skickas tillbaka måste det finnas säkerhet om att de asylsökande får skydd och inte utsätts för fara och inhumana behandlingar.

²⁹ Cahn, 2004, s. 484

³⁰ Jag har inte hittat en passande svensk översättning till Safe third country och har därför valt att bara översätta det rakt upp och ner till Säkra tredje länder.

³¹ Noll, Gregor, *Negotiating asylum: the EU acquis, extraterritorial protection and the common market of deflection*, Martinus Nijhoff, Diss. Lund : Univ., The Hague, 2000, s. 207

Noll skriver att enligt folkrätten ska dessa länder i princip uppfylla samma standard för asylsökandes skydd som självaste kandidatländerna.³²

Mit'a Castle Kanerova skriver i sin artikel, *Round and Round the Roundabout: Czech Roma and the Vicious Circle of Asylum-seeking*, om vad för länder som anses som säkra tredje länder. Hon skriver att oftast är det Centraleuropeiska länder som är inför en anslutning med EU som anses som säkra tredje länder. Hon skriver att det inte nödvändigtvis behöver vara länder som har fått kandidatstatus, utan vill få en. Kanerova skriver hur dessa hoppfulla länder i Centraleuropa, som ansökt om EU-medlemskap, finner sig själva som grindvakter för Europa. Kanerova menar på att om länderna i Centraleuropa lever upp till att vara grindvakter och hålla oönskade immigranter utanför EU:s medlemsstater, kommer EU i gengäld släppa på trycket på länderna att förbättra situationen för mänskliga rättigheter.³³

Cahn skriver i sin artikel om så kallade "White list" som England och EU genomförde. Denna lista fungerar som säkra tredje land principen. Det innebär att personer som är från något utav länderna som finns med på listan och visats inom EU:s medlemsländer har uppenbart ogrundade asylskäl och kan därmed utvisas med lagliga skäl. Han skriver att enligt UK Home Office år 2003 så lades Albanien, Moldavien, Rumänien, Serbien, Montenegro och Bulgarien till i listan, senare lades även Ukraina till. Cahn är noga med att lyfta fram hur samtliga av dessa länder på Englands lista är länder som har, i vissa fall, extrema problem med mänskliga rättigheter, där behandlingen gentemot romer speciellt är oroväckande.³⁴

Säkra tredje länder är en åtgärd för EU-länderna att undvika asylsökande romer i sitt land, genom att ingå avtal med tredje säkra länder, där länder är medvetna om att romer använder de länder som mellanlandning innan de fortsätter mot destinationslandet i Väst.

³² Noll, 2000, s. 200-201

³³ Kanerova, Mit'a Castle, *Round and Round the Roundabout: Czech Roma and the Vicious Circle of Asylum-seeking*, 31:1, *Nationalities Papers: The Journal of Nationalism and Ethnicity*, 2003, s. 13-25, s. 14

³⁴ Cahn, 2004, s. 486-487

3.1.2 Bilateral avtal

Sandra Lavenex skriver i sin artikel, *Migration and the EU's new eastern border: between realism and liberalism*, om bilaterala avtal mellan EU-medlemsländer och icke-medlemsländer. Hon skriver att dessa avtal kan vara direkt kopplade till tredje säkra länder, där landet inte behöver utvärdera den asylsökandes status utan kan direkt neka den asyl och återvända, om ett bilateralt återtagandeavtal existerar. Lavenex skriver hur det bilaterala återtagandeavtalet är ett effektivt sätt att effektivisera återvändningen av asylsökande romer och hur detta är ett problem då länder inte tar sig tiden och undersöka varför personen söker asyl. Eftersom ett avtal finns anser länderna att landet i fråga är tillräckligt säkert för att återvända personen.³⁵

I artikeln, *Racial Preference, Racial Exclusion: Administrative Efforts to Enforce the Separation of Roma and Non-Roma in Europe through Migration Controls*, fortsätter Cahn att skriva om hur EU-länder är villiga att ta till sig alla möjliga redskap för att slippa hanteringen av romer inom sina gränser. De är villiga att hjälpa till med romerfrågor så länge det hålls utanför sina egna gränser, där de slipper lägga ner en massa inre resurser. Cahn skriver om hur den romerska rörelsen från CEE har satt rädsla i många länder i Västeuropa. I sin artikel skriver Cahn också om hur England gick så långt och drastiskt att de föreslog och dra sig ur 1951 Genèvekonventionen³⁶ samt den Europeiska konventionen³⁷ om de mänskliga rättigheterna, eftersom dessa lagar hindrade England från att snabbt och ändamålsenligt utvisa främmande statsmedborgare, speciellt romer.³⁸

Det bilaterala återtagande avtalet är åtgärd nummer två i denna uppsats som EU-länderna använder sig utav för att undvika asylsökande romer. Detta är deras sätt att kunna legitimera på ett snabbare och mer effektivt sätt utvisande av asylsökande. Enligt återtagandeavtalet ska landet i fråga vara tillräckligt säkert för att utvisa romer tillbaka till, något som denna uppsats bakgrund klart visat på att det inte alltid är fallet.

³⁵ Lavenex, Sandra, *Migration and the EU's new eastern border: between realism and liberalism*, 8:1, Journal of European Public Policy, 2001, s. 24-42, s. 30-31

³⁶ Som även heter flyktingkonventionen som reglerar flyktingars rättsliga ställning.

³⁷ Europarådets konvention om de mänskliga rättigheterna.

³⁸ Cahn, 2004, s. 485

3.1.3 Press på kandidatländerna

Vermeersch skriver i sin artikel om EU:s press på kandidatländer, hur det var ett sätt för EU att hantera frågor kring romer. Han skriver att ett sätt för EU att förbättra situationen för romer i Centraleuropa, för att förhindra deras flytt mot Väst, var att sätta press på kandidatländerna. Detta genom att sätta normativ tryck på medlemskapsansökan för EU. Detta gjorde EU klart för sig genom Köpenhamnskriterierna 1993, där man var tydlig med att skydd för etniska och nationella minoriteter var högt prioriterade för att kunna ingå medlemskap med EU. Köpenhamnskriterierna är ett annat ord för anslutningskriterier. Det är EU:s kriterier för alla länder som vill bli medlemmar i EU och måste uppfylla för en anslutning till EU.³⁹ Vermeersch skriver att EU hoppades på att detta skulle garantera politisk stabilitet för framtida EU territorium. Genom kraven skulle de blivande EU-länderna vara så pass stabila och skydd för minoriteter så pass hög att den massvisa flyktingvågen som man förväntade sig skulle stoppas.⁴⁰

Mark och Matthew Braham skriver att minoritetsskyddet var tydligt utformat i Köpenhamnskriterierna:

*[...]that the candidate country has achieved stability of institutions guaranteeing democracy, the rule of law, human rights and respect for and protection of minorities.*⁴¹

Braham och Braham skriver att kravet på minoritetsskydd inte nödvändigtvis skulle innebära att romer inte skulle flytta på sig. I och med kraven fanns den politiska viljan att förbättra situationen för romer för landets EU-medlemskap, men detta innebar att länderna på kort tid skulle få diskriminering, fördomar att minska. Något som enligt Braham och Braham inte är fullständigt möjligt efter årtal av diskriminering och fördomar. De två författarna fortsätter att skriva om hur länder började ta till sig kraven, olika konventioner skrevs under för minoritetsskydd, program för romer skapade, olika aktivister utnyttjade Köpenhamnskriterierna till att få länder att göra

³⁹ EU:s hemsida, anslutningskriterier, 13-05-2013

⁴⁰ Vermeersch, 2002, s. 83

⁴¹ Braham, Mark & Braham, Matthew, *Romani migrations and EU enlargement*, 13:2, Cambridge Review of International Affairs, 2000, s. 97-116, s. 107

mer för romer.⁴² Rachel och Timothy skriver om Köpenhamnskriterierna med en kritisk ton. De menar på att även om länderna gjorde allt på papper som krävdes av EU stämde detta nödvändigtvis inte med praktiken. De menar på att länderna kunde undkomma Köpenhamnskriterierna genom att visa att de tagit extrema åtgärder för att förbättra situationen, då EU inte hade någon monitorerings mekanismer hur man skulle följa minoritetskraven.⁴³

Aidan McGarry är i sin artikel kritisk till hur mycket EU faktiskt kunnat uppnå med att förbättra situationen för romer i CEE, då det existerar ett glapp mellan retorik och verklighet. McGarry skriver att kandidatländerna skapade institutioner skenbart för att förbättra romers livsstandard och ändå kvarstår de som samhällets marginaler.⁴⁴ Precis som Rachel och Timothy är Vermeersch kritisk till hur mycket EU lyckas med inom de olika frågorna för romer. Han skriver om hur EU har varit väldigt framåt med att försöka skydda västvärlden från ”asylutnyttjande” romer, genom att sätta in Köpenhamnskriterier, bilaterala återtagandeavtal och säkra tredje länder, men hur det inte någonstans pratas om vad medlems EU-länder bör göra för att förbättra situationen för romer. Vermeersch menar på att faktum kvarstår att en stor andel av romer i Europa är EU-medborgare och att allt fler kommer det att bli. Trots detta är EU:s främsta fokus att försöka hålla romer ute från västvärlden.⁴⁵

3.2 Sverige

Fram tills nu har uppsatsens visat på EU-ländernas åtgärder gentemot romer för att hålla de utanför sina gränser. Detta avsnitt kommer nu att specifikt rikta sig mot Sveriges och deras attityder/fördomar gentemot romer. Sverige har inte endast, som andra EU-länder undertecknat återtagandeavtal, utan även försökt genom att brottsliggöra tiggeri komma åt just romer. Här finns ytterligare ett steg. De olika åtgärderna hittills har varit kopplade till hur länder på ett så effektivt sätt som möjligt håller asylsökande romer utanför sina gränser. Sverige tar ett steg till här: genom att försöka brottsliggöra tiggeri är man även ute efter romer som är EU-medborgare och kan utnyttja den fria rörligheten. Detta avsnitt kommer att presentera hur Sverige fått

⁴² Braham & Braham, 2000, s. 107-108

⁴³ Rachel & Timothy, 2005, s. 771

⁴⁴ McGarry, Aidan, *The dilemma of the European Union's Roma policy*, 32(1), Critical Social Policy, 2011, s. 126-136, s.127-129

⁴⁵ Vermeersch, 2002, s.85-86

kritik för sina åtgärder samt attityder mot romer, både från NGO:s och Europa kommissionen för de mänskliga rättigheterna.

Sveriges radio skriver den 30 mars 2013 om EU:s *apartheidliknande policy* till att minska strömmen av asylsökande romer till olika EU-länder. Det är det Europeiska forumet för romer som reagerar mot behandlingen av romer, där de anser att romer ses mer som objekt än mänsklig varelse. Sveriges radio fortsätter och skriver att EU hotar med återinförande av visumkrav i många länder om man inte kan få kontroll över vågen av asylsökande romer, något som flera människorättsorganisationer anser är kränkande mot romers fria rörlighet.⁴⁶ Detta är även något som Civil Rights Defenders(CRD)⁴⁷ rapporterar om. Sverige har antecknat ett återtagandeavtal med bland annat Kosovo som trädde i kraft 2012. Detta är bland annat detta CRD kritiserar Sverige hårt för. Avtalet är tänkt, som skrivet innan, att effektivisera återförande av asylsökande. Enligt Sverige är diskriminering inte ett tillräckligt grundad skäl för asyl och därmed inte romers situation i Kosovo heller, för tillfället. CRD skriver dock att Europadomstolen har genom sin praxis slagit fast att diskriminering som har samband med etnisk tillhörighet kan utgöra ett brott mot artikel tre i Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna som förbjuder tortyr eller omänskliga eller förnedrade behandling, vilket innebär att utvisning inte är legitimt i samband med detta.⁴⁸

Även Europarådets förre kommissionär för de mänskliga rättigheterna, Thomas Hammarberg, har uttryckt sig om åtgärderna som vidtagits i Europa i syfte att minska antalet asylsökande romer. Han menar på att dessa åtgärden endast leder till ytterligare stigmatisering och diskriminering av romer. Han säger:

Sveriges tidigare regelvidriga avvisning av romska EU-medborgare som tiggat eller musicerat motiverar frågan om inte Sveriges bedömning av asylsökande romer från Kosovo också har att göra med att det just är fråga om romer.⁴⁹

Tobias Billström, som är Sveriges migrationsminister, anser att situationen över asylsökande romer från västra Balkan har blivit ohållbar. När EU lyfte bort

⁴⁶ Sveriges radio, *Apartheidliknande policy sprider sig i Europa*, 30-03-2013, hämtad, 08-05-2013

⁴⁷ Civil Rights Defenders är en NGO som startades i Sverige. De kämpar för de mänskliga rättigheterna runt om i världen genom att rapportera när de sker överfall och kränkningar mot mänskliga rättigheter.

⁴⁸ Civil Rights Defenders, *Stoppa avvisningen av romer*, 21-04-2013, hämtad, 10-05-2013

⁴⁹ Sveriges radio, *Apartheidliknande policy sprider sig i Europa*

visumtvånget för Serbien och Makedonien 2009, bland annat, har asylsökande uppgått till 20 000 från västra Balkan, de allra flesta romer, som utgör ungefär 20 procent av det totala antalet asylsökande i Sverige.⁵⁰ Detta är något som har fått Billström att reagera så starkt att han vill återinföra visumtvång för länderna i västra Balkan, han säger till Sveriges Radio:

Ett av skälen är för att visa de här staterna som nu har stora mängder människor som kommer hit och lämnar in uppenbart ogrundade ansökningar om asyl, att vi inte accepterar det och det tycker jag är en viktig signaleffekt i sig.⁵¹

I samma veva säger Billström även att:

Vi har idag en inströmning till Sverige som är mycket hög. Det här får konsekvenser, en av de mest uppenbara är att Migrationsverkets arbetsbörda, som jag tycker borde vara inriktad på att hantera ärenden från Syrien där människor flyr undan blodbad och konflikter- de ärendena tar längre tid att processa därför att man måste hantera dessa balkanansökningar som är uppenbart ogrundade.⁵²

Det är viktigt att försöka få fram vad det är med romer som får människor runt om att reagera negativt gentemot romer. Ekots undersökning visar inte på varför det händer utan endast att det händer. Den tredje oktober 2012 gick Ekot ut med en av sina undersökningar. De hade undersökt hur romer blev nekade till att hyra bil på olika bensinstationer. Ekots undersökning visade att på 22 av 64 ställen så nekades den traditionell klädda romen hyring av bil. När Ekot skickad en halvtimme senare in en av sin reporter var det inga problem med att hyra. En av de anställda säger att de kom direktiv till de anställda att de skulle bete sig så, detta på grund utav olika incidenter som hade skett. Samtidigt säger han att ungefärliga samma incidenter har man haft med svenska kunder också.⁵³

Trots att man haft lika incidenter på stationerna med både svenskar och romer så väljer man att vara diskriminerande mot romer men inte svenskar. Direktiven har

⁵⁰ Sveriges radio, *Visumkrav möjlig EU-lösning för västra Balkan*, 25-02-2012, hämtad, 05-05-2013

⁵¹ *ibid*

⁵² *ibid*

⁵³ Svenska Dagbladet, *Romer nekades hyra bild*, 03-10-2012, hämtad, 11-05-2013

kommit till personalen att de ska uppföra sig på det viset, vilket har lett till att personalen tagit till åtgärden att neka romer hyring av bil.

Visumtvång och försök till att stoppa romer från ens egendomar, som de olika bensinstationerna, är inte det enda som har kritiserat och ifrågasatt om det görs för att komma åt just romer. Den senaste tidens tidningsdebatter har kommit att handla om tiggeri samt politikernas vilja att brottsliggöra det. Sveriges politiker anser att detta kan vara ett sätt att stoppa den organiserade människohandel som tvingar folk till tiggeri på de svenska gatorna. DN har i sin granskning kommit fram till att majoriteten som ägnar sig åt tiggeri är romer. Det är romer som kommer till Sverige för att undkomma den dåliga levnadsstandarden som de har i sina länder.⁵⁴

Sverigedemokraterna (SD)⁵⁵ gick ut att de hösten 2011 skulle lämna in en motion om ett nationellt förbud mot tiggeri. Kent Ekeroth (SD) som är ledamot i justitieutskottet säger att konkret lagstiftning mot tigger leder även till skärpta regler kring utvisningar för polisen, samt ger dem befogenhet att i större utsträckning utvisa tiggarna om det visar sig att de är utlänningar.⁵⁶

Ekeroth är inte den enda politikern i riskdagen som anser att tiggeri är oärligt och borde förbjudas. När Stockholmspolisen avvisade personer som ägnade sig åt tigger blev de försvarade av Tobias Billström, som finner att en persons vistelse i Sverige ska ske genom försörjning på ett ärligt sätt. Han säger till P1-morgon:

Jag tycker att det finns ett problem om man börjar bortse från hur utlänningslagen är konstruerad. Den säger väldigt tydligt att man ska ha sin försörjning ordnad på ett ärligt sätt och att tigga sig fram är inte ärligt.⁵⁷

Romer är den grupp som mest kopplas till tiggeri och är de som drabbas hårdast av viljan att brottsliggöra tiggeri.⁵⁸ Enligt Billström: *säger utlänningslagen väldigt tydligt att man ska ha sin försörjning ordnad på ett ärligt sätt och att tigga sig fram är inte ärligt.* När det handlar om att få vistas i Sverige, om man är EU-medborgare, så gäller den fria rörligheten under tre månader, vilket innebär att utlänningslagen inte

⁵⁴ Dagens Nyheter, *Fler städer vill förbjuda tiggeri*, 30-03-2013, hämtad, 11-05-2013

⁵⁵ SD är ett minoritetsparti i riksdagen, som ofta är kritiserat för sin främlingsfientlighet, även om detta är inget som partiet själva går ut med offentligt.

⁵⁶ Svenska Dagbladet, *Förbjud tigger i hela landet*, 22-04-2011, hämtad, 06-05-2013

⁵⁷ Sveriges Radio, *Migrationsminister Tobias Billström hade fel*, 08-03-2011, hämtad, 08-05-2013

⁵⁸ Expressen, *Asks tiggeriförbud slår mot romerna*, 25-12-2012, hämtad, 09-05-2013

kräver någon försörjning. Inte heller är det konstruerad i utlänningslagen om vad ”ärlig försörjning” skulle innebära eller vad som kategoriseras som det.⁵⁹

⁵⁹ Lagen.nu, Utlänningslagen, hämtad, 20-05-2013

4 Undersökningen

Detta kapitel kommer att behandla uppsatsens primärmaterial. Kapitlet kommer att bli en analys där jag ska med hjälp av Faircloughs första del i metoden, det vill säga analysera JK:s utredning som en språklig handling. Jag kommer att i detta avsnitt analysera det som sägs och inte sägs av JK och Illustrerad Vetenskap. Detta för att sedan i kapitel 5, analysdelen, ta med den språkliga handlingen och koppla detta mer utförligt med resten av Faircloughs metod, den rådande diskursordningen och social praktik, med teorin och uppsatsens bakgrund.

4.1 Justitiekanslern utredning om *Nedsättande uttalanden om romer i tidskriftsartikel*

År 2001 publicerade Illustrerad Vetenskap en artikel om romer. Artikeln som hade titeln *Europas bohemet* handlade om romers livsstil och deras historia. Det många romer reagerade mot, var inte att artikeln handlade om deras historia och livsstil, utan hur artikeln var skriven.

2001 fick JK in hela sju olika anmälningar mot artikeln av tidskriften Illustrerad Vetenskap, artikeln ansågs enligt anmälningar som hets mot folkgrupp.⁶⁰ JK är ensam åklagare i Sverige i tryckfrihetsbrott och är statens främsta juridiska företrädare, även kallad för ”statens jurist”.⁶¹ För att JK ska utreda något krävs det att brottet går under tryckfrihetsbrott, hets mot folkgrupp, är ett brott som kan utgöra tryckfrihetsbrott. Enligt brottsbalken, 16 kap. 8§, skrivs det att:

*Den som i uttalande eller i annat meddelande som sprids hotar eller uttrycker missaktning för folkgrupp eller annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etnisk ursprung, trosbekännelse eller sexuell läggning, döms för hets mot folkgrupp(...)*⁶²

Det är missaktning som krävs för att något ska dömas som hets mot folkgrupp. Missaktning är inte specificerad för vad det kan vara eller vad som kategoriseras

⁶⁰ Justitiekanslern, *Nedsättande uttalanden om romer i tidskriftsartikel –hets mot folkgrupp*, beslutsdatum 30-01-2001, hämtad, 11-05-2013

⁶¹ Justitiekanslerns hemsida, hämtad 11-05-2013

⁶² SFS 2002:800, Brottsbalken, 16 kap, 8 §

under det. Istället är det JK som gör den bedömning i sin utredning när de ser över hela sammanhanget av fallet. Enligt Faircloughs metod, så är diskursanalysen ute efter att se det som sägs i texten och hur detta påverkar den diskursiva sociala praktiken, i denna undersökning kommer JK:s text att analyseras för att sedan analysera om det har en påverkan på den diskursiva sociala praktiken.

JK ansåg dock i detta fall att det inte fanns något brott mot hets mot folkgrupp. JK förklarar i sin utredning:

Artikeln är skriven på ett ganska naivt och i vissa delar omdömeslöst sätt. Vid en samlad bedömning förefaller emellertid avsikten inte ha varit att uttrycka missaktning mot romerna, utan snarare att påvisa deras egenart och att förmedla en romantiserad bild av deras sätt att leva.(...)⁶³

JK menar att artikeln inte är ute efter att kategorisera romer på något speciellt sätt, utan snarare romantisera romers historia som exotiska och starka människor som lyckas hålla fast i sina rötter trots allt:

Artikeln förmedlar emellertid även en helt annan bild av romerna. Den beskriver hur makthavare i Europa genom tiderna försökt förändra eller utrota romerna samt hur romernas traditioner, språk och kultur överlevt trots århundraden av förföljelse och förödmjukelse. Artikelförfattaren skriver vidare att en stor del av det förakt som många icke-romer hyser för romer paradoxalt nog hänger samman med avundsjuka. Flera passager innehåller även klart positiva omdömen om romerna. Dessa beskrivs där som "exotiska", "fria", "färgstarka", "självständiga", "givmilda" och "gästfria".⁶⁴

Det viktiga här är att JK, som är statens jurist, mer eller mindre säger att det är acceptabelt att säga saker som:

Kärnan i zigenarnas kultur och livsstil är protesten mot all slags registrering och alla regler- i alla fall de regler som gaje, det vill säga icke-zigenare, fastslår.

⁶³ Justitiekanslern, *Nedsättande uttalanden om romer i tidskriftsartikel –hets mot folkgrupp*, beslutsdatum 30-01-2001, hämtad, 11-05-2013

⁶⁴ *ibid*

För romer är det till exempel en sport att lura de vita att visa medlidande till exempel genom att tigga på kryckor och med ett hungrigt barn i famnen eller genom att framstå som ödmjuk och obemedlad inför eventuella socialarbetare för att sedan skratta högt åt de naiva gajerna som gått på föreställningen och pungat med sina allmosor.

Graviditeten är äkta, men inget annat. När zigenarna tigt ihop nog med pengar kastar de kryckorna och lumpkläderna.⁶⁵

Citaten ovan förmedlar att zigenare är kriminella lagbrytare som inte följer samhällets reglering och struktur, om det inte är deras egna regler vill säga. Romers liv går ut på att lura de vita för att till sist får sig ett gott skratt hur de lyckats lura de blåögda vita människorna. JK:s utredning anser att detta endast är felformulerad och ingen direkt missaktning, i samma veva säger ju Illustrerad Vetenskap att romer, utöver lagbrytare och bedragare, är en färgstark och exotiskt grupp.

Inte alla grupper håller lika hårt på renhetsreglerna, men ertappas medlemmar av en grupp med att överträda reglerna, vilar en rituell orenhet- kanske till och med en förbannelse- över hela deras grupp, som blir utstött av de andra zigenargrupperna- även om alla enligt gajenormer lever i snusk. Detta är nämligen en av de stora orsakerna till klagomål från grannar till zigenare. Deras omgivning, ser ofta ut som soptippar, oavsett om de är permanentboende eller kringresande.⁶⁶

Romer beskrivs utav Illustrerad Vetenskap som smutsiga varelse, som efterlämnar stora sophögar när de lämnat platsen. Det är svårt att föreställa sig att en grupp, som romer som Illustrerad Vetenskap beskriver som kriminella, smutsiga och opålitliga, i samma mening är exotiska. Illustrerad Vetenskap väljer här också ta det ett steg längre och dra alla romer, som en grupp, över en kam, när de väljer att säga att såhär betar sig romer oavsett om de är permanentboende eller kringresande. Illustrerad Vetenskap är här medveten om att inte alla romer, eller att romer fungerar som en

⁶⁵ Justitiekanslern, *Nedsättande uttalanden om romer i tidskriftsartikel –hets mot folkgrupp*, beslutsdatum 30-01-2001, hämtad, 11-05-2013

⁶⁶ *ibid*

grupp konstant, då de väljer och benämna *permanentboende* eller *kringresande*. Det är inget som JK heller väljer att lägga större vikt på. Ingen utav de två aktörerna väljer här att göra en distinktion mellan de personer, som väljer att kanske leva som Illustrerad Vetenskap beskriver det, och de romer som inte alls gör det. Detta är acceptabelt att skriva detta om romer så länge man i samma veva av det negativa även försöker ge en positiv blick av romer, enligt JK. JK skriver:

Artikeln är skriven på ett ganska naivt och i vissa delar omdömeslöst sätt. Vid en samlad bedömning förefaller emellertid avsikten inte ha varit att uttrycka missaktning mot romerna, utan snarare påvisa deras egenart och att förmedla en romantiserad bild av deras sätt att leva.⁶⁷

Den kritiska språkmedvetenhet ska ge en insikt, dels i den diskursiva praktiken som människor deltar i när de använder språk och konsumerar texter, och dels i de sociala strukturer och maktrelationer som diskursiv praktik formas av och bidrar till att forma och förändra. Fairclough menar också på att diskursanalysen ska försöka göra människor medvetna om diskurs som en form av social praktik som speglar och bidrar till att förstärka ojämlika maktrelationer.⁶⁸

Samtidigt som JK här säger att skrivierna varit omdömeslöst så var mening att visa romers egenart och en romantiserad bild. Att Illustrerad Vetenskap väljer och publicera en artikel om romers liv och försöka romantisera det med ord som: oäkta, lura de vita, kring resande sophögar, kriminella då de går emot alla regler förutom sina egna. Är och ge läsarna en snäv bild på romer, att sedan JK stödjer artikeln för att det i samma veva finns ord som exotisk, fria, färgstarka, självständiga, är och ge ut dubbla signaler. JK anser här inte att orden är tillräckliga med missaktning för att döma Illustrerad Vetenskap. De väljer inte heller i sitt uttalande att skriva något om den skrivna artikeln, mer än att den är omdömeslöst, men i samma mening säger JK även att det inte var tidskriftens mening att uttala sig så. Utredningen får under läsningen en att undra varför det inte står något om hur grovt kränkande de uttalandena är. Att detta inget är som kan förfinas för att Illustrerad Vetenskap i samma mening även använder ord som exotiska och starka. JK väljer att istället lyfta

⁶⁷ Justitiekanslern, *Nedsättande uttalanden om romer i tidskriftsartikel –hets mot folkgrupp*, beslutsdatum 30-01-2001, hämtad, 11-05-2013

⁶⁸ Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s. 92

fram det positiva mer än det negativa i detta fall. JK skriver i sin utredning om att man vill romantisera romers situation. Ett uttalande som JK inte har med i sin utredning från artikeln är:

Paradoxalt nog hänger en stor del av detta förakt samman med avundsjuka-många romantiska västerländska själar hyser en vag dröm om att slippa den inrutade och förutsägbara nio-till-femtillvaron för att i stället varje dag vakna upp under öppen himmel, endast insvept i brokiga sidentäcken, utan att veta vad dagen har att erbjuda och bara ta livet som det kommer och tjäna pengar för dagen genom hästhandel, spådomar eller olika slags hantverk och emellanåt luta sig mot "vägens lag" för att knycka vad man kan.⁶⁹

Att påstå att alla romer vaknar upp i sidenlakan och njuter av vardagen av att inte ha ett jobb, utan har förfogandet till att kunna göra vad de vill, är att romantisera romernas vardag. Detta visar dock en opåkallat enkel och skön vardag istället för en vardag med diskriminering, som fallet är för många romer. Det finns även de romer, precis som västerländska personer som kämpar på sitt nio till fem-jobb. Det finns de romer som väljer att leva som Illustrerad Vetenskap beskriver det, vilket inte nödvändigtvis behöver vara en negativ sak. Det är här som ett dilemma skapas, det vill säga, många romer väljer att tigga och resa runt, detta i sig är inget negativt och något som konstant måste analyseras av omvärlden som något negativt eller förfärligt. Det är däremot viktigt att skilja på de två tillvaron och inte, som i Illustrerad Vetenskaps fall, dra alla romer över en kam. Ingen av de två aktörerna, Illustrerad Vetenskap eller JK, väljer och pratar om romers svåra situation och verklighet som den är. Det Illustrerad Vetenskap hade i sitt fall kunnat gjort är och dra en distinktion mellan de romer som faktiskt väljer att leva sina liv, som de beskriver det och de romer som inte har något val då de mer eller mindre tvingas till det utav samhället och de som inte lever på något av de här två sätten. Här hade JK i sitt fall kunnat, som Sveriges jurist, bidra till förändring genom att visa att sådana fördomar inte är acceptabelt.

JK och Illustrerad Vetenskap är två stora aktörer i samhället, JK är Sveriges jurist som ska övervaka Sveriges grundläggande lagar, som att tryckfrihetsbrott inte sker. Illustrerad Vetenskap är idag en internationell tidning som är väldigt stor, sedan 2011

⁶⁹ Damm, I, *Europas Bohemer*, Illustrerad Vetenskap, nr. 13, 2001, s. 62

utkommer den i 16 utgåvor runt om i världen. På deras hemsida står det att: *Illustrerad Vetenskap är ett internationell, populärvetenskapligt magasin, som ger inblickar i alla grenar av vetenskapen- i forskning som vidgar vår förståelse av världen, förändrar vår omvärld och drar upp riktlinjerna för vår framtid.*⁷⁰ JK och Illustrerad Vetenskap är här två aktörer som kan bidra till den bredare diskursiva social praktiken, till förändring och hur personer utanför ser på saker och ting i världen, i detta fall romer. Som läsare, när man läser artikeln respektive utredningen, är det inte orden som exotisk och stark som fastnar i huvudet på en. Det är snarare de negativa aspekterna som fångar ens intresse, hotfulla, falska och oärliga är ord som poppar upp i ens huvud. Det är de orden som hänger med en och får en att ifrågasätta den romerska gruppen. Det JK gör här är att endast bekräfta de fördomar gentemot romer som blivit skrivna i denna uppsatsens bakgrund och det som Illustrerad Vetenskap väljer att skriva om romer.

⁷⁰ Illustrerad Vetenskap, *Illustrerad Vetenskap är ditt fönster mot morgondagens värld*, 15-03-2011, hämtad, 22-05.2013

5 Analys och Diskussion

Detta kapitel ska behandla avsnitten analys och diskussion. Analysdelen kommer att nu föra samman uppsatsens bakgrund, teori och undersökning för att besvara de frågeställningar och syfte som ställdes i början av uppsatsen. Som sedan övergår till en diskussionsdel, där uppsatsen vidgas ut igen. Innan den analytiska delen presenteras, ska jag ge en kort sammanfattning av det som hittills skrivits för att underlätta det som kommer att komma i analysen.

Det som har fram tills nu lyfts upp i uppsatsen har handlat om romers situation i EU. Vilka ”utvisningsmetoder” EU-länderna använder sig utav för att dels kunna hålla romer utanför sina gränser, men även på ett så effektivt sätt bli av med de romer som redan finns inom landets gränser. Det teoretiska perspektivet har i uppsatsen utgått från Benhabibs teori om hur människans rättigheter är kopplade till personens medborgerliga status. Benhabibs teori har även visat hur de olika kriterierna som en stat sätter för den nyanlända personer, är ett sätt att göra personer ”utvisningsbara” (deportable), samt hur det främmande skrämmer en stat för förändring i staten. Uppsatsens undersökning handlade om JK:s utredning, Illustrerad Vetenskap vs. Romer, mot hets mot folkgrupp. Detta ska tillsammans med Faircloughs diskursanalys föras ihop för att kunna besvara de ställda frågeställningar och uppsatsens syfte.

5.1 Analys

JK fick in flera anmälningar mot Illustrerad Vetenskap artikel, som upprörde många romer för hur artikeln var skriven. JK skulle genom sin utredning avgöra om missaktningen i artikeln var tillräcklig för att dömas som hets mot folkgrupp. JK:s utredning är en kommunikativhändelse som enligt Fairclough antingen reproducerar eller ifrågasätter den rådande sociala praktiken. Romers sociala praktik och den större diskursordningen visade uppsatsen bakgrund var väldigt negativ. Genom de negativa aspekterna som EU-länderna gärna uttalade sig om (diskursordning) ledde till att flera EU-länder tog sig an olika åtgärder för att kunna utvisa samt begränsa den fria rörligheten gentemot romer (sociala praktiken). Teoriperspektivet visade på att det är det främmandegörandet som skapar utrymmet för den negativa behandlingen av romer i den sociala praktiken. Detta är Faircloughs huvudpunkt med metoden att visa

hur den kommunikativa händelsen påverkar den sociala praktiken. I samma veva som vi säger något gör vi något också, enligt Fairclough. Den kritiska diskursanalysen ger även möjligheten att avslöja de maktförhållanden som finns ute i samhället och belysa dem så att vi kan söka förändring i samhällsordningen till en mer rättvis tillvaro. Söka förändring är inget som kommer att behandlas i denna uppsats som nämnt, men däremot se på hur maktförhållanden kan ha en påverkan på en grupp som romer. Uppsatsen bakgrund handlade om romers situation i EU och om EU-ländernas utvisningsåtgärder gentemot romer. Det vill säga hur EU-länderna bidrar till den fortsatta sociala praktiken där romer är en marginaliserad grupp i samhället.

Det teoretiska perspektivet gav uppsatsen en inblick i vad det är som gör en person till främmande och deportable. Hur det är nationalstater som stämplar personer med en status, det vill säga om en person tillhör en minoritet, flykting, utlänning, etc. Många länder inom EU vill begränsa den fria rörligheten så att vissa personer inte får möjligheten till att söka asyl, detta speciellt i västvärlden. Sveriges vilja att brottsliggöra tiggeri är ytterligare ett sätt att utvisa romer som är EU-medborgare och därmed berättigade till den fria rörligheten. De olika åtgärder representerade i bakgrunden för att EU-länder ska kunna förhindra den massvisa immigrationen, som de kallar det, har kommit att påverka romer speciellt. Det bilaterala återtagandeavtalet har skrivits under med länder som specifikt har stort invånarantal av romer. Köpenhamnskriterierna var riktade speciellt mot att kandidatländerna måste skärpa sina rättigheter för minoriteter, något romer kvalificerar under. De tredje säkra länder har handlat om att kunna göra kandidatländerna, eller länder som i framtiden potentiellt kommer att bli kandidatländer, till länder att kunna utvisa en person direkt till om den haft möjlighet att söka asyl där. Den rådande sociala praktiken är att romer är en marginaliserad minoritet i EU som inget land riktigt vill hanteras med. Bakgrunden visar på att EU-länderna tar till sig alla redskap för att inte behöva hanteras med romer inom sitt territorium, vare sig romer är EU-medborgare eller asylsökande.

De olika utvisningsåtgärderna för att på något sätt förhindra romers vistelse i landet är väldigt oroväckande. JK som är statens jurist väljer att inte reagera starkare mot Illustrerad Vetenskap, än att skriva "omdömeslöst" om den skrivna artikeln. JK är här endast en del av den större diskursordningen som råder. Sveriges migrationsminister väljer att uttrycka tiggeri som ett oärligt jobb och personer som håller på med sådant ska inte vistas i Sverige. Vad som är ärligt jobb och oärligt finns

det inga klara definitioner av, inte heller är det definierat i utlänningslagen om någon ärlig försörjning. Vad är det som Billström egentligen vill få fram i sitt uttalande när han använder ”problem” och ”ärlig försörjning”. Tanken med att obrottsliggöra tiggeri, enligt flera politiker, är att på så vis komma åt kriminaliseringen som kan ligga bakom tiggeri och människohandeln som uppstår där. Politikerna pratar om att hindra den kriminalisering som finns bakom tiggeri, när det pratas om tiggeri handlar det inte om överdrivet stora pengar. DN:s undersökning påvisade att romer är majoriteten som tigger och det handlar om små summor för att klara av dagen. Hur mycket pengar det än handlar om, är det uppseendeväckande att politiker inte pratar om fattigdomsbekämpning i samband med tiggeri, utan kriminalitet, så att personer inte tar sig till Sverige. Istället väljer man att utnyttja situationen att kunna utvisa personer och därmed rättfärdiga polisens gripande, trots att det inte är enligt lag. Är de ledande politikerna rädda för att om de bekämpar fattigdomen bakom tiggeri att de ska leda till fler asylsökande i Sverige? Eller så ligger det helt enkelt inte i Sveriges intresse att ha dessa personer i landet. En signal som Billström skickar ut när han kopplar ihop romer och oärligt jobb.

Att Sverigedemokraterna väljer och uttala sig om tiggeri ur ett synsätt att öka polisernas möjlighet att utvisa utlänningar är väntad. Ekeröth uttalande säger däremot ingenting om vad man ska göra med tiggare som inte är utlänningar? Eller utlänningar som är medborgare? Var uttalande speciellt riktad mot romer, då majoriteten är det och det är romer som blivit utvisade av polisen? Att Billström håller med Sverigedemokraten, vars syn på politiken i Sverige är väldigt främlingsfientlig, är oroande får en att undra, som Hammarberg uttryckte det, om Sverige specifikt är ute efter romer. Att Billström i samma veva väljer att uttala sig om visumtvång för Balkanländer, då deras ansökningar är ogrundade och tar upp Migrationsverkets tid, när de bör lägga ner sin tid på ansökningar från mellanöstern är att göra åtskillnad på människor.

Sveriges asylpolitik utgår från att Sverige gör enskilda bedömningar utifrån varje ansökning som kommer in till Migrationsverket. Trots detta anser Billström att personer från Syrien har tydligare grunder till asyl till skillnad från personer från västra Balkan. Vad är det enligt Billström som gör att romers situation i västra Balkan är mindre ”misär” än personer från Syrien? Det Billström bidrar med i sitt uttalande är att skapa fler klyftor och sätta värde på folk utifrån deras misärsituation, samt åtskillnad på människa och människa baserad på deras härkomst. Är det detta som

Benhabib menar på skrämmer stater? Att Billström på ett indirekt sett menar på att ansökningar från Syrien förstår man sig på, det är något som är hanterbart, det har att göra med krig. Är romer för främmande för Sverige, att man inte riktigt vet hur man ska hantera dem? Att fördomarna som finns skrämmer ett land, att romerna är endast här för och utnyttja oss sedan beger de sig iväg. Benhabib skriver om hur det främmande skrämmer staten och gör att det ställs väldigt höga krav för att få lagligt inträde i landet. Kanske är det som Billström egentligen menar, att det egentligen inte handlar om ogrundad eller grundad asylskäl, utan det främmande som Sverige inte riktigt vet hur de ska hantera än, eller ställa sig emot. De ledande politikernas uttalande och åtgärder är hur den större diskursordningen är, något JK väljer att passa in i, istället för att stå emot och inte reproducera den redan existerande sociala praktiken. JK är begränsad till att applicera lagen, men missaktning är ett brett ord och här väljer JK att använda förmildrande uttryck istället för fördömande som hade kunnat påverka följderna av diskursen på den sociala praktiken, något som brottet i sig erkänner, att ord leder till handling.

Är JK:s utredning mot Illustrerad Vetenskap ett uttryck för att personen blir deportable. Att JK inte tar ställning här mer än att det är omdömeslöst och felformulerat. Det är fortfarande inte uttryck av de olika politikerna, JK eller Illustrerad Vetenskap att det som sägs inte är sant, eller är fördömande och leder endast till fortsatt stigmatisering mot romer. Det är på ett sätt att bekräfta att det är legitimt att utvisa romer, eftersom de endast är här för att lura de vita, inget hos dem är äkta, de skräpar ner och är inte villiga att leva efter våra regleringar. Teorin visar på att främmande är det som skrämmer staterna, som gör de rädda för att öppna upp sina gränser allt för mycket, Fairclough menar på att det vi säger även har en effekt på det vi gör i den breda sociala praktiken. Det som skrämmer kanske är det som är så annorlunda, det som Illustrerad Vetenskap väljer att lyfta fram och som JK inte säger emot, mer än att det är felformulerat. Det innebär, enligt Fairclough, att den kommunikativa delen, JK:s utredning, bidrar här till att det främmande blir ännu verkligare och ännu mer främmande och skrämmande. Det är även godtyckligt då, statens jurist själv uttalar sig om att det endas är omdömeslöst men inte fördömande eller fel. Enligt Fairclough leder den kommunikativa delen till att den sociala praktiken påverkas på ett konsekvent sett i den mån att, tredje säkra länder, återtagande avtal, visumtvång, olagliggörning av tigger blir acceptabelt av fler och fler länder, då det finns högt uppsatta politiker och myndigheter som inte säger emot,

utan snarare bekräftar att romer är för främmande för vår stat och det skrämmer befolkningen när romer då endast kommer för att utnyttja deras ”framgångsrika” land.

När politiker, JK, stora tidningar, poliser väljer att uttala sig om romer som det ”stora problemet” och utnyttjare, sätter detta rädsla för den romerska gruppen och bidrar till att romer dras över en kam. Dessa aktörer bidrar här med att den diskursiva praktiken reproducerar den redan existerande diskursordningen som finns för romer ute i samhället.

5.2 Slutsats/Diskussion

Uppsatsen har handlat om att undersöka hur romer har det i EU. Inte i den bemärkelse under vilka omständigheter de lever, även om detta har varit relevant i den mån för att kunna belysa vissa problem, utan hur EU-länderna hanterar den asylsökande romen. Dels då många romer, som söker och inte söker asyl, idag är EU-medborgare och många fler kommer det bli med EU:s utvidgning. Uppsatsen byggde på en hypotes om att det fanns något mellan EU-länderna och romer, att romer må vara en minoritet grupp men med en väldigt stor påverkan. Det var under den pålästa tidigare forskning om hur EU sköter romerfrågorna som intresset väcktes. Är det verkligen EU som styr romer eller tvärtom? Det vill säga att EU-ländernas konstanta vilja att skapa åtgärder för att hålla romer utanför, visar på att EU-länderna inte vet hur de ska hantera romer och är rädda för hur romer ska påverka deras länder. Under läsningens gång gav det indikatorer på att EU-länderna jobbade runt romer, att de på något sätt fick anpassa sig beroende på hur romersituationen utvecklades. När EU-länderna insåg att romer skulle bli EU-medborgare och det gick upp för många länder att även de skulle få rätten till fri rörlighet, började länderna sätta resurser på hur de skulle förhindra detta. England var villig att gå så långt som att dra sig undan Genevekonventionen för att på ett mer effektivt sätt kunna utvisa romer utan några hinder. Sverige vill inför visumtvång igen mot västra Balkan och även brottsliggöra tiggeri för att komma åt romer. Det verkar som att EU-länderna är nästan villiga att göra vad som för att hålla romer utanför sina gränser. EU-länderna uppmärksammar väldigt lite hur romer har det i ursprungsländer och den lilla uppmärksamhet som faktiskt har riktats mot ursprungsländerna har gjort det av anledningen för att göra situationen tillräckligt bra för romers asylskäl ska vara ogrundade.

Det finns en rädsla någonstans för romer bland EU-länderna, då man inte riktigt kan svara på varför det är så viktigt att neutralisera romer på något sätt. Det finns hela tiden undanflykter till varför man måste omformulera och skapa nya metoder för att hålla det främmande utanför, som speciellt drabbar romer. Är det för att romer är för annorlunda för stater, eller att det krävs för mycket utav en stat? Samtidigt borde detta inte vara ett problem, i ett demokratiskt land krävs det inte speciellt mycket. Att en person ska kunna få leva sitt liv som de vill, i den mån det är möjligt, utan att detta hela tiden granskas är vad som krävs. Romer är hemsökta av årtiondes fördomar, det är självklart viktigt här att utbilda att så inte är faktum om alla romer. Detta är speciellt något som de högre politikerna och myndigheterna i en stat kan åstadkomma, tyvärr väljer de istället att gå det motsatta hållet och endast bekräfta fördomarna. JK som är Sveriges jurist hade i sitt fall kunnat sätta ner foten för att visa på att det som sägs i Illustrerad Vetenskap är inte helt korrekt och även om det skulle vara det är det viktigt att dra en distinktion och vara tydligt med vilka det gäller. Att romer inte alltid gör saker som en grupp, att romer är plural och inte en person. Vissa väljer att kanske leva sitt liv som Illustrerad Vetenskap beskriver, vilket inte behöver vara negativt, men sen finns det de romer som inte lever sitt liv på det viset. Romers ”värld” är inte svart och vit, alla gör olika och därför viktigt att inte romer alltid dras över en kam som en grupp.

Att tvinga på länder visumkrav igen, kommer endast leda till att det landet skyller på romer för att deras land får lida, för att de utnyttjar tillfället att resa samt söka asyl i ett annat västerländskt land. Det som skrivs och sägs runt om i media, där folk runt om i världen kan läsa om romer, kommer även att påverka den sociala praktiken. Den rådande diskursen påverkar inte endast romer i den utsträckningen att de blir deportable, utan även hur romer bemöts i landet de befinner sig i. Sveriges brottsliggörning av tiggeri och Ekots undersökning av romer som blir nekade till uthyrning av bil är några exempel på hur diskursen påverkar den sociala praktiken.

Uppsatsens helhet visar på att det finns en rädsla hos EU-länderna för romer. Faircloughs metod visade på att diskursordningen som finns för romer även påverkar den sociala praktiken för romer. Hur EU-länderna dels jobbar runt romer, men också hur de bemöts i det privata. Benhabibs teori gav en kritisk granskning på hur det främmande ger EU-länderna utrymme för negativ behandling gentemot romer och uppsatsen bakgrund visade på den breda diskursordningen som finns i EU-länderna,

där JK valde och smälta in. Detta i min mening visar på att det finns en rädsla hos EU-länderna för romer.

Romer är en väldigt marginaliserad minoritet men det har mer påverkan på EU-länderna än det är medvetna. Deras ständiga utveckling och den växande uppmärksamheten kring deras situation har fått många länder att ta till drastiska utvisningsåtgärder för att undkomma romerfrågor i sina länder. Precis som Benhabib säger, vet dessa stater inte riktigt hur de ska hantera det annorlunda och hur detta ska passa ihop med deras demokrati och politiska uppbyggnad i landet. Det är endast starka demokratiska länder som klara av det, för det är i det demokratiska landet som alla människor, oavsett deras härkomst, kan befinna sig i samma land och komma överens. Ett land där alla kan åtnjuta sina mänskliga rättigheter utan att ständigt behöva ha en status runt sig, som Benhabib pratar om. Medborgarskap ska inte vara allt och inte ens då räcker det för att en person ska bli accepterad. Det krävs mycket mer på den politiska nivån, detta är samtidigt väldigt fel, då oavsett den ledande politiken ska alla människor i det demokratiska landet vara presenterade som människor och inte etnicitet, minoritet, kultur, religion eller någon annan status.

Referenser

Litteratur

Benhabib, Seyla, *The rights of others: aliens, residents, and citizens*, Cambridge University Press, Cambridge, 2004

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise, *Diskursanalys som teori och metod*, Studentlitteratur, Lund, 2000

Artiklar

Braham, Mark & Braham, Matthew, *Romani migrations and EU enlargement*, 13:2, Cambridge Review of International Affairs, 2000, s. 97-116

Cahn, Claude, *Racial Preference, Racial Exclusion: Administrative Efforts to Enforce the Separation of Roma and Non-Roma in Europe through Migration Controls*, European Journal of Migration and Law 5, 2004, s. 479-490

Damm, I, *Europas Bohemer*, Illustrerad Vetenskap, nr. 13, 2001, s. 60-65

Guglielmo, Rachel & Waters William, Timothy, *Migrating Towards Minority Status: Shifting European Policy Towards Roma*, Vol. 43, No. 4, JCMS, 2005, s. 763-86
Kanerova, Mit'a Castle, *Round and Round the Roundabout: Czech Roma and the Vicious Circle of Asylum-seeking*, 31:1, Nationalities Papers: The Journal of Nationalism and Ethnicity, 2003, s. 13-25

Lavenex, Sandra, *Migration and the EU's new eastern border: between realism and liberalism*, 8:1, Journal of European Public Policy, 2001, s. 24-42
McGarry, Aidan, *The dilemma of the European Union's Roma policy*, 32(1), Critical Social Policy, 2011, s. 126-136

Noll, Gregor, *Negotiating asylum: the EU acquis, extraterritorial protection and the common market of deflection*, Martinus Nijhoff, Diss. Lund: Univ., The Hague, 2000
Schneeweis, Adina, *If they really wanted to, they would: The press discourse of integration of the European Roma 1990-2006*, 74:673, International Communication Gazette, 2012, s. 673-689

O'Nions, Helen *Roma Expulsions and Discrimination: The Elephant in Brussels*, European Journal of Migration and Law 13, 2011, s. 361-388
O'Nions, Helen, *Minority rights protection in international law: the Roma of Europe*, Ashgate, Aldershot, England, 2007

Vermeersch, Peter, *Ethnic mobilization and the political conditionality of European Union accession: The case of the Roma in Slovakia*, 28:1, Journal of Ethnic and Migration Studies, 2002, s. 83-101

Elektronisk

EU:s hemsida, anslutningskriterier, 13-05-2013

http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/accesion_criteria_copenhagen_sv.htm

Expressen, *Asks tiggeriförbud slår mot romerna*, 25-12-2012, hämtad, 09-05-2013

<http://www.expressen.se/debatt/asks-tiggeriforbud-slar-mot-romerna/>

Civil Rights Defenders, *Stoppa avvisningen av romer*, 21-04-2013, hämtad, 10-05-2013

<http://www.civilrightsdefenders.org/sv/news/statements/svenska-regeringens-ambitioner-och-atgarder-till-skydd-for-romers-rattigheter-ar-inte-tillrackliga/>

Sveriges radio, *Apartheidliknande policy sprider sig i Europa*, 30-03-2013, hämtad, 08-05-2013

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=5489580>

Dagens Nyheter, *Fler städer vill förbjuda tiggeri*, 30-03-2013, hämtad, 11-05-2013

<http://www.dn.se/nyheter/sverige/fler-stader-vill-forbjuda-tiggare>

Illustrerad Vetenskap, *Illustrerad Vetenskap är ditt fönster mot morgondagens värld*, 15-03-2011, hämtad, 22-05-2013

<http://illvet.se/om-tidningen/illustrerad-vetenskap-aer-ditt-foenster-mot-morgondagens-vaerld>

Justitiekanslern, *Nedsättande uttalanden om romer i tidskriftsartikel –hets mot folkgrupp*, beslutsdatum 30-01-2001, hämtad, 11-05-2013

<http://www.jk.se/Beslut/Tryck-OchYttrandefrihetsarenden/2887-01-30.aspx>

Lagen.nu, Utlänningslagen, hämtad, 20-05-2013

<https://lagen.nu/2005:716>

Svenska Dagbladet, *Romer nekades hyra bild*, 03-10-2012, hämtad, 11-05-2013

http://www.svd.se/nyheter/inrikes/romer-nekades-hyra-bil_7549226.svd

Svenska Dagbladet, *Förbjud tiggeri i hela landet*, 22-04-2011, hämtad, 06-05-2013

http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/forbjud-tiggeri-i-hela-landet_6111417.svd

Sveriges radio, *Visumkrav möjlig EU-lösning för västra Balkan*, 25-02-2012, hämtad, 05-05-2013

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=5322760>

Sveriges Radio, *Migrationsminister Tobias Billström hade fel*, 08-03-2011, hämtad, 08-05-2013

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=4389270>

Övrig referenser

SFS 2002:800, Brottsbalken, 16 kap, 8 §